

Non-official Norwegian version

**EUROPEISK PAKT FOR REGIONS- ELLER
MINORITETSSPRÅK¹**

Strasbourg, 5.XI.1992

European Treaty Series/148

¹ Norge er part. Pr. 1. november 1998 er pakten ikke publisert i Overenskomster med fremmede stater.

Innledning

De medlemsstater av Europarådet som har undertegnet denne Pakt, og som anser at Europarådets mål er å oppnå en større enhet blant dets medlemmer, i sær i den hensikt å trygge og gjennomføre de idealer og prinsipper som er deres felles arv;

som anser at beskyttelsen av de historiske regions- eller minoritetsspråk i Europa, hvorav noen står i fare for endelig utslettelse, bidrar til opprettholdelsen og utviklingen av Europas kulturelle rikdom og tradisjoner;

som anser at retten til å bruke et regions- eller minoritets- språk i det private og offentlige liv er en ukrenkelig rettighet i samsvar med prinsippene nedfelt i De forente nasjonens internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter og i henhold til ånden i Europarådets Konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter;

som tar hensyn til det arbeid som er gjort i KSSE og i særdeleshet til Sluttakten fra Helsingfors av 1975 og til Dokumentet fra Københavnmøtet i 1990;

som understreker verdien av kulturutveksling og flerspråklighet og som anser at beskyttelse og oppmuntring av regions- eller minoritetsspråk ikke skal skje på bekostning av de offisielle språk og behovet for å lære dem;

som innser at beskyttelsen og det å fremme regions- eller minoritetsspråk i de forskjellige land og regioner av Europa representerer et viktig bidrag til oppbyggingen av et Europa basert på prinsippene for demokrati og kulturelt mangfold innenfor rammen av nasjonal suverenitet og territorial integritet;

som tar i betraktning de spesielle forhold og historiske tradisjoner i de forskjellige regioner av de europeiske stater,

er blitt enige om følgende:

Del I - Almennelige bestemmelser

Artikkel 1 - Definisjoner

For såvidt angår denne Pakt:

- a. begrepet "regions- eller minoritetsspråk" betyr språk som
 - i. tradisjonelt brukes innenfor et gitt område av en stat av borgere av denne stat som utgjør en gruppe som er tallmessig mindre en resten av statens befolkning, og
 - ii. er forskjellige fra de(t) offisielle i språk i staten;
det omfatter ikke dialekter av de(t) offisielle språk i staten eller innvandreres språk;
- b. "territorium hvor regions- eller minoritetsspråk brukes" betyr det geografiske område hvor nevnte språk er uttrykksmiddel for et antall mennesker som rettfærdiggjør vedtak av diverse beskyttelsestiltak og tiltak for å fremme nevnte språk nedfelt i denne Pakt;
- c. "ikke-territoriale språk" betyr språk som brukes av statens borgere som avviker fra språket eller språkene som brukes av resten av statens borgere, men som selv om de tradisjonelt brukes innen statens område, ikke kan identifiseres med et spesielt område av den.

Artikkel 2 - Forpliktelser

1. Hver av partene forplikter seg til å anvende bestemmelsene i Del II på alle regions- eller minoritetsspråk innen sitt territorium og rette seg etter definisjonen i artikkel 1.
2. Med hensyn til hvert språk som er spesifisert ved ratifikasjonen, vedtaket eller godkjennelsen i samsvar med artikkel 3, forplikter hver av partene seg til å anvende minst 35 paragrafer eller underparagrafer valgt blant bestemmelsene i Paktens del III, inklusive minst tre valgt fra hver av artiklene 8 og 12 og en fra hver av artiklene 9, 10, 11 og 13.

Artikkel 3 - Praktiske bestemmelser

1. Hver av de kontraherende parter skal i sitt ratifikasjons-, vedtakelses- eller godkjennelsesdokument spesifisere hvert regions- eller minoritetsspråk, eller offisielle språk som er mindre brukt på hele eller deler av dens territorium, som paragrafene valgt i henhold til artikkel 2, paragraf 2 skal anvendes på.
2. Enhver part kan, når som helst på et senere tidspunkt, underrette Generalsekretæren om at den vedtar de forpliktelser som følger av bestemmelsene i enhver annen paragraf i Pakten som ikke allerede er

spesifisert i ratifikasjons-, vedtakelses- eller godkjennessdokumentet, eller at den vil anvende paragraf 1 i denne artikkel på andre regions- eller minoritetsspråk, eller på andre offisielle språk hvis bruk er mindre utbredt på hele eller deler av dens territorium.

3. Forpliktelsene omtalt i foregående paragraf skal anses for å utgjøre en integrert del av ratifikasjonen, vedtakelsen eller godkjennelsen og skal ha samme virkning fra underrettelsesdatoen.

Artikkel 4 - Eksisterende beskyttelsesordninger

1. Intet i denne Pakt skal fortolkes som en begrensning eller fravikelse av de rettigheter som er garantert av Den europeiske menneskerettighetskonvensjon.
2. Bestemmelsene i denne Pakt skal ikke virke inn på noen gunstigere bestemmelser vedrørende regions- eller minoritetsspråks status eller den juridiske ordning for personer som tilhører minoriteter som måtte eksistere hos en part eller som er stipulert i relevante bilaterale eller multilaterale avtaler.

Artikkel 5 - Eksisterende forpliktelser

Intet i denne Pakt kan fortolkes dithen at det innebærer en rett til å ta del i virksomhet eller utføre noen handling i strid med formålet til De forente nasjoners Charter eller andre forpliktelser i henhold til internasjonal rett, inklusive prinsippet om statenes suverenitet og territoriale integritet.

Artikkel 6 - Informasjon

Partene forplikter seg til å sørge for at de berørte myndigheter, organisasjoner og personer informeres om de rettigheter og plikter denne Pakt fastsetter.

Del II - Mål og prinsipper tilstrebet i samsvar med artikkel 2, paragraf 1

Artikkel 7 - Mål og prinsipper

1. Med hensyn til regions- eller minoritetsspråk, innenfor de områder hvor slike språk brukes og i samsvar med hvert språks situasjon, skal partene basere sin politikk, lovgivning og praksis på følgende mål og prinsipper:
 - a. anerkjennelse av regions- eller minoritetsspråkene som et uttrykk

- for kulturell rikdom;
- b. respekt for det geografiske område for hvert regions- eller minoritetsspråk for å sikre at eksisterende eller nye administrative inndelinger ikke utgjør et hinder for å fremme det berørte regions- eller minoritetsspråk;
 - c. behov for besluttsom handling for å fremme regions- eller minoritetsspråk for å verne dem;
 - d. lettelse i og/eller oppmuntring til bruk av regions- eller minoritetsspråk, muntlig og skriftlig, i privat og offentlig virksomhet;
 - e. opprettholdelse og utvikling av forbindelser, på de felter som er omfattet av denne Pakt, mellom grupper som bruker et regions- eller minoritetsspråk og andre grupper i staten som benytter et språk brukt på identisk eller lignende måte, så vel som opprettelse av kulturelle forbindelser med andre grupper i staten som bruker forskjellige språk;
 - f. fremskaffelse av egnede former og midler for undervisning og studier av regions- eller minoritetsspråk på alle passende nivåer;
 - g. fremskaffelse av muligheter som setter de som ikke snakker et regions- eller minoritetsspråk og som bor i området hvor det brukes i stand til å lære det dersom de ønsker det;
 - h. å fremme studier og forskning i regions- eller minoritetsspråk ved universiteter eller tilsvarende institusjoner;
 - i. å fremme passende typer tverrnasjonale utvekslinger, på de felter som er omfattet av denne Pakt, for regions- eller minoritetsspråk som brukes på identisk eller lignende måte i to eller flere stater.
2. Partene forplikter seg til å fjerne, hvis de ikke allerede har gjort det, enhver uberettiget forskjell, utelukkelse, begrensning eller fortrinn i sammenheng med bruken av et regions- eller minoritetsspråk som har til hensikt å motvirke eller sette i fare opprettholdelsen eller utviklingen av et regions- eller minoritetsspråk. Vedtagelsen av spesielle tiltak til fordel for regions- eller minoritetsspråk som tar sikte på å fremme likhet mellom brukerne av disse språkene og resten av befolkningen eller som tar tilbørlige hensyn til deres spesielle forhold anses ikke å være en diskriminerende handling mot brukerne av mer benyttede språk.
 3. Partene forplikter seg til å fremme ved passende tiltak gjensidig forståelse mellom alle landets språkgrupper og i sær til å inkludere

respekt, forståelse og toleranse i forhold til regions- eller minoritetsspråk blant målene for utdanning og opplæring innen landene, og til å oppmuntre massemedia til å tilstrebe samme mål.

4. Når de fastlegger sin politikk med hensyn til regions- eller minoritetsspråk skal partene ta i betraktning de behov og ønsker som er uttrykt av de grupper som bruker slike språk. De oppmuntres til å etablere organer, om nødvendig, i den hensikt å bistå myndighetene med råd i alle saker vedrørende regions- eller minoritetsspråk.
5. Partene forplikter seg til å anvende, *mutatis mutandis*, prinsippene nedfelt i ovenstående paragrafer 1 til 4 på ikke-territoriale språk. Imidlertid, så vidt angår disse språk skal art og omfang av de tiltak som skal treffes for å gi denne Pakt gyldighet fastsettes på en fleksibel måte i det det tas hensyn til behovene og ønskene til de grupper som benytter de berørte språk og med respekt for deres tradisjoner og karakteristika.

Del III - Tiltak for å fremme bruken av regions- eller minoritetsspråk i offentlig virksomhet i samsvar med de forpliktelser som er inngått i henhold til artikkel 2, paragraf 2

Artikkel 8 - Utdanning

1. Med hensyn til utdanning forplikter partene seg, innenfor det område hvor slike språk brukes, i samsvar med situasjonen til hvert av disse språkene og uten fordom mot undervisningen av de(t) offisielle språk i staten, til å:
 - a. i. gjøre tilgjengelig førskoleutdanning på de relevante regions- eller minoritetsspråk; eller
 - ii. gjøre tilgjengelig en vesentlig del av førskoleutdannelsen på de relevante regions- eller minoritetsspråk; eller
 - iii. gjennomføre et av tiltakene omtalt under ovenstående punkt (i) og (ii) i det minste for de elever hvis familier anmoder om det og hvis antall anses tilstrekkelig; eller
 - iv. hvis de offentlige myndigheter ikke har noen direkte kompetanse innen førskoleutdanning, fremme og/eller oppmuntre gjennomføringen av de tiltak som er omtalt under ovenstående punkter (i) til (iii);
- b. i. gjøre tilgjengelig grunnskoleutdanning på de relevante

- regions- eller minoritetsspråk; eller
- ii. gjøre tilgjengelig en vesentlig del av grunnskole-utdannelsen på de relevante regions- eller minoritetsspråk; eller
 - iii. eller innenfor grunnskoleutdannelsen sørge for undervisning i de relevante regions- eller minoritets- språk som en integrert del av pensumet; eller
 - iv. gjennomføre et av tiltakene omtalt under ovenstående punkter (i) til (iii) i det minste for de elever hvis familier anmoder om det og hvis antall anses tilstrekkelig;
- c.
- i. gjøre tilgjengelig videregående utdanning på de relevante regions- eller minoritetsspråk; eller
 - ii. gjøre tilgjengelig en vesentlig del av den videregående utdanning på de relevante regions- eller minoritetsspråk; eller
 - iii. innenfor den videregående utdanning sørge for undervisning i de relevante regions- eller minoritetsspråk som en integrert del av pensumet; eller
 - iv) gjennomføre et av tiltakene omtalt under ovenstående punkter (i) til (iii) i det minste for de elever som, eller, hvor det er passende, hvis familier ønsker det i et antall som anses tilstrekkelig;
- d.
- i. gjøre tilgjengelig teknisk utdanning og yrkes- utdanning på de relevante regions- eller minoritetsspråk; eller
 - ii. gjøre en tilgjengelig en vesentlig del av den tekniske utdanning og yrkesutdannelsen på de relevante regions- eller minoritetsspråk; eller
 - iii. innenfor den tekniske utdanning og yrkesutdannelsen sørge for undervisning i de relevante regions- eller minoritetsspråk som en integrert del av pensumet, eller
 - iv. gjennomføre et av tiltakene omtalt under ovenstående punkter (i) til (iii) i det minste for de elever som, eller hvor det er passende, hvis familier ønsker det, i et antall som anses tilstrekkelig;

- e.
 - i. gjøre tilgjengelig universitetsutdanning og annen høyere utdanning på regions- eller minoritetsspråk; eller
 - ii. sørge for muligheter for studium av disse språkene som fag innen universitetsutdannelsen og den høyere utdanning; eller
 - iii. dersom, på grunn av statens rolle i forhold til de høyere utdannelsesinstitusjoner, underparagrafene (i) og (ii) ikke kommer til anvendelse, oppmuntre og/eller tillate at det blir sørget for universitetsutdanning og høyere utdanning på regions- eller minoritetsspråk eller for muligheter for studium av disse språkene som fag innen universitetsutdannelsen og den høyere utdanning;
 - f.
 - i. sørge for voksenopplæringskurs og etterutdanningskurs som i hovedsak eller helt og holdent gis på regions- eller minoritetsspråkene; eller
 - ii. tilby slike språk som fag for voksenopplæringen og etterutdannelsen; eller
 - iii. dersom de offentlige myndigheter ikke har noen direkte kompetanse innen voksenopplæringen begunstige og/eller oppmuntre tilbudet av slike språk som fag innen voksenopplæringen og etterutdannelsen;
 - g. treffe foranstaltninger for å sikre undervisning i den historie og kultur som er reflektert i regions- eller minoritetsspråket;
 - h. sørge for grunnopplæring og videregående opplæring av de lærere som kreves for å gjennomføre de av paragrafene (a) til (g) som parten godkjenner;
 - i. opprette et overvåkningsorgan eller -organer som er ansvarlige for å overvåke de tiltak som er truffet og den fremgang som er oppnådd med etableringen eller utviklingen av undervisningen av regions- eller minoritetsspråk og for å utarbeide periodiske rapporter om sine resultater som vil bli offentliggjort.
2. Med hensyn til utdanning og hva angår andre områder enn de hvor regions- og minoritetsspråk tradisjonelt brukes, forplikter partene seg, dersom antall brukere av et regions- eller minoritetsspråk rettferdiggjør det, å tillate, oppmuntre eller sørge for undervisning på eller i regions- eller minoritetsspråket på alle passende nivåer i utdannelsen.

Artikkel 9 - Rettsmyndigheter

1. Partene forplikter seg til, med hensyn til de domsdistrikter hvor antall innbyggere som bruker regions- eller minoritetsspråk rettferdiggjør de tiltak som er spesifisert nedenunder, i samsvar med situasjonen til hvert enkelt av disse språkene og på den betingelse at bruken av de muligheter som fremgår av denne paragraf ikke av dommeren anses for å hemme en forsvarlig rettspleie:

a. i straffesaker:

- i. å sørge for at domstolene, etter anmodning fra en av partene, skal føre rettsforhandlingene på regions- eller minoritetsspråkene; og/eller
- ii. å garantere den tiltalte retten til å bruke sitt regions- eller minoritetsspråk; og/eller
- iii. å sørge for at anmodninger og bevis, det være seg skriftlig eller muntlig, ikke skal anses som ikke godtakbare utelukkende fordi de er formulert på et regions- eller minoritetsspråk; og/eller
- iv. å fremlegge, etter anmodning, dokumenter i tilknytning til rettsforhandlinger på det relevante regions- eller minoritetsspråk,

om nødvendig ved bruk av tolker og oversettelser uten at dette medfører ekstra omkostninger for de berørte personer;

b. i sivile saker:

- i. å sørge for at domstolene, etter anmodning fra en av partene, skal føre rettsforhandlingene på regions- eller minoritetsspråkene; og/eller
- ii. å tillate, når en prosederende part personlig må møte for retten, at han eller hun kan bruke sitt regions- eller minoritetsspråk uten derved å pådra seg ekstra omkostninger; og/eller
- iii. å tillate dokumenter og bevis å bli fremlagt på regions- eller minoritetsspråkene,

om nødvendig ved bruk av tolker og oversettelser;

- c. i rettsforhandlinger vedrørende administrative spørsmål:
 - i. å sørge for at domstolene, etter anmodning fra en av partene, skal føre forhandlingene på regions- eller minoritetsspråkene; og/eller
 - ii. å tillate, når en prosederende part personlig må møte for retten, at han eller hun kan bruke sitt regions- eller minoritetsspråk uten derved å pådra seg ekstra omkostninger; og/eller
 - iii. å tillate dokumenter og bevis å bli fremlagt på regions- eller minoritetsspråkene,

om nødvendig ved bruk av tolker og oversettelser;

d. å ta skritt for å sikre at anvendelsen av underparagrafene (i) og (iii) i ovenstående paragrafer (b) og (c) og enhver nødvendig bruk av tolker og oversettelser ikke medfører ekstra omkostninger for de berørte personer.

2. Partene forplikter seg til:

a. å ikke underkjenne juridiske dokumenter utferdiget innen staten utelukkende fordi de er utarbeidet på et regions- eller minoritetsspråk; eller

b. å ikke underkjenne, mellom partene, juridiske dokumenter utferdiget innen landet utelukkende fordi de er utarbeidet på et regions- eller minoritetsspråk, og sørge for at de kan påberopes overfor interessert tredjeparter som ikke bruker disse språkene på den betingelse at innholdet av dokumentet er blitt gjort kjent for dem av den eller de personer som påberoper seg dem; eller

c. å ikke underkjenne, mellom partene, juridiske dokumenter utferdiget innen landet utelukkende fordi de er utarbeidet på et regions- eller minoritetsspråk.

3. Partene forplikter seg til å gjøre tilgjengelige på regions- og minoritetsspråkene de viktigste nasjonale lovtekster og de som spesielt vedrører brukerne av disse språkene, med mindre de er fremlagt på annen måte.

Artikkel 10 - Forvaltningsmyndigheter og offentlige tjenester

1. Innenfor statens forvaltningsområder hvor antallet innbyggere som benytter regions- eller minoritetsspråkene rettferdiggjør de tiltak som er spesifisert nedenunder og i samsvar med situasjonen for hvert enkelt språk, forplikter partene seg, så langt dette er rimelig mulig, til å:
 - a.
 - i. sikre at forvaltningsmyndighetene bruker regions- eller minoritetsspråkene; eller
 - ii. sikre at de av deres tjenestemenn som er i kontakt med publikum benytter regions- eller minoritetsspråkene i sin kontakt med personer som henvender seg til dem på disse språkene; eller
 - iii. sikre at brukerne av regions- eller minoritetsspråk kan fremlegge muntlige eller skriftlige henvendelser og motta svar på disse språkene; eller
 - iv. sikre at brukerne av regions- eller minoritetsspråk kan fremlegge muntlige eller skriftlige henvendelser på disse språkene; eller
 - v. sikre at brukerne av regions- eller minoritetsspråk gyldig kan fremlegge et dokument på disse språk;
 - b. gjøre tilgjengelig for befolkningen alminnelig brukte administrative tekster og skjemaer på regions- eller minoritetsspråkene eller i to-språklige versjoner;
 - c. tillate forvaltningsmyndighetene å utarbeide dokumenter på et regions- eller minoritetsspråk.
2. Med hensyn til de lokale og regionale myndigheter på hvis område antallet innbyggere som benytter regions- eller minoritetsspråk er slik at det rettferdiggjør de tiltak som spesifiseres nedenunder, forplikter partene seg til å tillate og/eller oppmuntre:
 - a. bruken av regions- eller minoritetsspråk innen rammen av den regionale eller lokale myndighet;
 - b. muligheten for brukerne av regions- eller minoritetsspråk til å fremlegge muntlige eller skriftlige henvendelser på disse språk;
 - c. de regionale myndigheters utgivelse av sine offisielle dokumenter

- også på de relevante regions- eller minoritetsspråk;
- d. de lokale myndigheters utgivelse av sine offisielle dokumenter også på de relevante regions- eller minoritetsspråk;
 - e. de regionale myndigheters bruk av regions- eller minoritetsspråk i debatter i sine forsamlinger, dog uten å utelukke bruken av statens offisielle språk;
 - f. de lokale myndigheters bruk av regions- eller minoritetsspråk i debatter i sine forsamlinger, dog uten å utelukke bruken av statens offisielle språk;
 - g. bruken eller innføringen av, om nødvendig sammen med navnet på de(t) offisielle språk, tradisjonelle og korrekte former av stedsnavn på regions- eller minoritetsspråk.
3. Med hensyn til offentlige tjenester ytet av forvaltningsmyndigheter eller andre personer som opptrer på deres vegne, forplikter partene seg til, innen det området hvor regions- eller minoritetsspråk benyttes, i samsvar med situasjonen for hvert språk og så langt det er rimelig mulig, å:
- a. sikre at regions- eller minoritetsspråkene benyttes i tjenesteytelsen; eller
 - b. tillate brukere av regions- eller minoritetsspråk å fremme en anmodning og motta et svar på disse språk; eller
 - c. tillate brukere av regions- eller minoritetsspråk å fremme en anmodning på disse språk.
4. Med det for øye å iverksette de forordninger i paragrafene 1, 2 og 3 som de har godtatt, forplikter partene seg til å treffe ett eller flere av følgende tiltak:
- a. oversettelse og tolking etter behov;
 - b. rekruttering, og når nødvendig, opplæring av de tjenestemenn og andre offentlig ansatte som kreves;
 - c. imøtekommelse, så vidt mulig, av anmodninger fra offentlig ansatte som kan et regions- eller minoritetsspråk om å bli utnevnt i det området hvor dette språk benyttes.

5. Partene forplikter seg til å tillate bruken eller innføringen av etternavn på regions- eller minoritetsspråkene, etter anmodning fra de berørte.

Artikkel 11 - Media

1. Partene forplikter seg til, for brukerne av regions- eller minoritetsspråk innen de områder hvor slike språk tales, i samsvar med situasjonen for hvert språk og i den grad de offentlige myndigheter, direkte eller indirekte, er kompetente, har myndighet eller spiller en rolle på dette felt, og med respekt for prinsippet om medias selvstendighet og uavhengighet:
- a. i den grad radio og fjernsyn har en oppgave i offentlig tjeneste:
 - i. å sikre opprettelsen av minst en radiostasjon og en fjernsynskanal på regions- eller minoritetsspråk, eller
 - ii. å oppmuntre og/eller lette opprettelsen av minst en radiostasjon og en fjernsynskanal på regions- eller minoritetsspråkene, eller
 - iii. å sørge for på en fyllestgjørende måte at kringkastingsselskaper tilbyr programmer på regions- eller minoritetsspråkene;
 - b. i. å oppmuntre og/eller lette opprettelsen av minst en radiostasjon på regions- eller minoritetsspråkene, eller
 - ii. å oppmuntre og/eller lette jevnlig kringkasting av radioprogrammer på regions- eller minoritetsspråkene;
 - c. i. oppmuntre og/eller lette opprettelsen av minst en fjernsynskanal på regions- eller minoritetsspråkene, eller
 - ii. å oppmuntre og/eller lette jevnlig kringkasting av fjernsynsprogrammer på regions- eller minoritetsspråkene;
 - d. å oppmuntre og/eller lette produksjonen og distribusjonen av audio og audio-visuelle arbeider på regions- eller minoritetsspråk;
 - e. i. å oppmuntre og/eller lette opprettelsen og/eller opprettholdelsen av minst en avis på regions- eller minoritetsspråkene; eller
 - ii. å oppmuntre og/eller lette jevnlig utgivelse av avisartikler på regions- eller minoritetsspråkene;

- f. i. å dekke tilleggskostnadene for de media som benytter regions- eller minoritetsspråk, der hvor loven åpner for økonomisk støtte til media i sin alminnelighet; eller
 - ii. å anvende eksisterende tiltak for økonomisk støtte også til audio-visuelle produksjoner på regions- eller minoritetsspråk;
- g. å støtte opplæringen av journalister og annet mediapersonale som bruker regions- eller minoritetsspråk.
2. Partene forplikter seg til å garantere frihet til direkte mottak av radio- og fjernsynsutsendelser fra naboland på et språk som brukes på samme eller lignende måte som et regions- eller minoritetsspråk, og ikke motsette seg gjenutsendelser av radio- og fjernsynsutsendelser fra naboland på et slikt språk. De forplikter seg videre til å sikre at ingen begrensingen vil bli lagt på uttrykksfriheten og den frie informasjonsstrøm i den skriftlige presse på et språk brukt på samme eller lignende måte som et regions- eller minoritetsspråk. Utøvelsen av ovennevnte friheter kan, siden det medfører plikter og ansvar, være underlagt de formaliteter, betingelser, begrensninger eller straffer som er foreskrevet ved lov og som er nødvendige i et demokratisk samfunn av hensyn til nasjonal sikkerhet, territoriell integritet eller offentlig trygghet, for å hindre uro eller forbrytelser, for å beskytte helse og moral, og andres renommé eller rettigheter, for å forhindre avsløring av opplysninger som er mottatt i fortrolighet eller for å opprettholde domstolenes myndighet og upartiskhet.
3. Partene forplikter seg til å sikre at interessene til brukerne av regions- eller minoritetsspråk er representert eller tatt hensyn til i de organer som måtte bli opprettet i henhold til lov med ansvar for å garantere medias frihet og mangfoldighet.

Artikkel 12 - Kulturaktiviteter og kulturanlegg

1. Med hensyn til kulturanlegg og kulturaktiviteter - spesielt biblioteker, videobiblioteker, kultursentra, museer, arkiver, akademier, teatre og kinoer så vel som litterært arbeid og filmproduksjon, folkelige former for kulturelle manifestasjoner, festivaler og kulturindustrien, inklusive blant annet bruken av ny teknologi - forplikter partene seg til, innenfor det område hvor slike språk brukes og i den grad de offentlige myndigheter er kompetente, har makt eller spiller en rolle på dette felt, å:
- a. oppmuntre uttrykksformer og initiativ som er spesifikke for

- regions- og minoritetsspråk og fremme de forskjellige former for tilgang til arbeider fremstilt på disse språk;
- b. fremme de forskjellige former for tilgang på andre språk til arbeider fremstilt på regions- eller minoritetsspråk ved å hjelpe og utvikle oversettelses-, dubbings-, ettersynkroniserings- og tekstingsvirksomhet;
 - c. fremme tilgang på regions- eller minoritetsspråk til arbeider fremstilt på andre språk ved å hjelpe og utvikle oversettelses-, dubbings-, ettersynkroniserings og tekstingsvirksomhet;
 - d. sikre at de organer som er ansvarlige for å organisere eller støtte kulturaktiviteter av forskjellige slag tar tilbørlige hensyn til å inkludere kunnskap om og bruk av regions- eller minoritetsspråk og kultur i de tiltak som de setter i gang eller som de yter støtte til;
 - e. fremme tiltak for å sikre at de organer som er ansvarlige for å organisere eller støtte kulturvirksomhet har til rådighet personell som fullt ut mestrer det angjeldende regions- eller minoritetsspråk så vel som språket/ene til resten av befolkningen;
 - f. oppmuntre direkte deltakelse av representanter for brukerne av et gitt regions- eller minoritetsspråk ved å skaffe utstyr og planlegge kulturvirksomhet;
 - g. oppmuntre og/eller lette opprettelsen av et organ eller organer som skal være ansvarlige for å samle inn, oppbevare en kopi av og presentere eller utgi arbeider fremstilt på regions- eller minoritetsspråkene;
 - h. om nødvendig opprette og/eller fremme og finansiere tjenester for oversettelse og terminologisk forskning, i sær med det for øye å opprettholde og utvikle passende administrativ, kommersiell, økonomisk, sosial, teknisk eller juridisk terminologi på hvert regions- eller minoritetsspråk
2. Med hensyn til andre områder enn de hvor regions- eller minoritetsspråk tradisjonelt brukes, forplikter partene seg, dersom antall brukere av et regions- eller minoritetsspråk rettferdiggjør det, til å tillate, oppmuntre og/eller sørge for å fremskaffe passende kulturaktiviteter og kulturanlegg i samsvar med foregående paragraf.
 3. Partene forplikter seg, når de fremmer sin kulturpolitikk i utlandet, til å treffe passende foranstaltninger for regions- og minoritetsspråkene og de kulturer disse reflekterer.

Artikkel 13 - Det økonomiske og sosiale liv

1. Med hensyn til økonomiske og sosiale aktiviteter forplikter partene seg, innen hele landet, til å:
 - a. fjerne fra sin lovgivning enhver bestemmelse som forbyr eller begrenser, uten grunner som kan rettferdiggjøres, bruken av regions- eller minoritetsspråk i dokumenter tilknyttet det økonomiske eller sosiale liv, i sær arbeidskontrakten, og i tekniske dokumenter så som bruksanvisninger for produkter eller installasjoner;
 - b. forby innføring i selskapers interne bestemmelser og i private dokumenter av klausuler som utelukker eller begrenser bruken av regions- eller minoritetsspråk, i det minste mellom brukere av samme språk;
 - c. motsette seg fremgangsmåter som er utformet for å motvirke bruken av regions- eller minoritetsspråk i forbindelse med økonomiske eller sosiale aktiviteter;
 - d. fremme og/eller oppmuntre bruken av regions- eller minoritetsspråk på andre måter enn de som er spesifisert i de ovenstående underparagrafer.
2. Med hensyn til økonomiske og sosiale aktiviteter forplikter partene seg, så vidt de offentlige myndigheter er kompetente, innen det område hvor regions- eller minoritetsspråkene benyttes, og så langt som det er rimelig mulig, til å:
 - a. inkludere i sine finans- og bankbestemmelser forordninger som tillater, ved prosedyrer som er forenlige med handelspraksis, bruk av regions- eller minoritetsspråk i utferdigelsen av utbetalingsordre (sjekker, veksler etc.) eller andre finansdokumenter, eller, der hvor det er passende, sikre gjennomføringen av slike forordninger;
 - b. organisere aktiviteter på de økonomiske og sosiale sektorer direkte under deres kontroll (offentlig sektor) for å fremme bruken av regions- eller minoritetsspråk;
 - c. sikre at sosiale omsorgsinstitusjoner så som sykehus, gamlehjem og hospitser gir mulighet til å motta og behandle på deres eget språk personer som benytter et regions- eller minoritetsspråk og som trenger pleie på grunn av dårlig helse, høy alder eller av andre grunner;
 - d. sikre på passende måte at sikkerhetsforskrifter også er

tilgjengelige på regions- eller minoritetsspråk;

e. sørge for at opplysninger fremlagt av de kompetente offentlige myndigheter vedrørende forbrukerrettigheter gjøres tilgjengelige på regions- eller minoritetsspråk.

Artikkel 14 - Grenseoverskridende kontakter

Partene forplikter seg til å:

- a. gjøre bruk av eksisterende bilaterale og multilaterale avtaler som knytter dem til stater hvor det samme språk benyttes i samme eller lignende form, eller om nødvendig å søke å inngå slike avtaler på en slik måte at man fremmer kontakter mellom brukerne av de samme språk i de berørte stater innen kultur, utdanning, informasjon, yrkesopplæring og etterutdanning;
- b. lette og fremme samarbeide over landegrensene, til beste for regions- og eller minoritetsspråk, i sær mellom regionale eller lokale myndigheter på hvis område det samme språk benyttes i identisk eller lignende form.

Del IV - Paktens anvendelse

Artikkel 15 - Periodiske rapporter

1. Partene skal periodevis fremlegge for Generalsekretæren for Europarådet, på en måte som skal fastsettes av Ministerkomiteen, en rapport om den politikk de har fulgt i samsvar med Del II av denne Pakt og om de tiltak som er truffet for gjennomføringen av de forordninger i Del III som de har akseptert. Den første rapport skal fremlegges innen ett år etter Paktens ikrafttredelse for den berørte part, de andre rapporter med tre års mellomrom etter den første rapport.
2. Partene skal offentliggjøre sine rapporter.

Artikkel 16 - Undersøkelse av rapportene

1. Rapportene som fremlegges for Europarådets Generalsekretær i henhold til Artikkel 15 skal undersøkes av en ekspertkomité sammensatt i samsvar med Artikkel 17.
2. Organer eller foreninger som er lovlig etablert hos en part kan henlede Ekspertkomiteens oppmerksomhet på saker knyttet til de forpliktelser som denne part har inngått i henhold til denne Pakts Del III. Etter

konsultasjoner med den berørte part kan Ekspertkomiteen ta hensyn til disse opplysninger i utarbeidelsen av den rapport som er spesifisert i nedenstående paragraf 3. Disse organer eller foreninger kan videre fremlegge uttalelser vedrørende den politikk som en part har fulgt i samsvar med Del II.

3. På grunnlag av de rapporter som er spesifisert i paragraf 1 og de opplysninger som er omtalt i paragraf 2 skal Ekspertkomiteen utarbeide en rapport for Ministerkomiteen. Denne rapporten skal ledsages av kommentarer som partene er blitt anmodet om å avgi og kan offentliggjøres av Ministerkomiteen.
4. Den i paragraf 3 spesifiserte rapport skal spesielt inneholde forslagene fra Ekspertkomiteen til Ministerkomiteen vedrørende utarbeidelsen av de anbefalinger som måtte være nødvendige fra sistnevnte organ til en eller flere av partene
5. Europarådets Generalsekretær skal fremlegge en detaljert toårs rapport for Parlamentsforsamlingen om Paktens anvendelse.

Artikkel 17 - Ekspertkomiteen

1. Ekspertkomiteen skal være sammensatt av et medlem pr. part, utnevnt av Ministerkomiteen fra en liste av enkeltpersoner av den høyeste integritet og med anerkjent kompetanse i saker omhandlet i Pakten og som skal nomineres av den berørte part.
2. Komiteemedlemmer skal oppnevnes for en periode på seks år og skal kunne oppnevnes på nytt. Et medlem som ikke er i stand til å fullføre en embetsperiode skal erstattes i samsvar med prosedyren nedfelt i paragraf 1, og det avløsende medlem skal fullføre sin forgjengers embetsperiode.
3. Ekspertkomiteen skal vedta prosedyreregler. Dens sekretærtjenester skal besørges av Europarådets Generalsekretær.

Del V - Sluttbestemmelser

Artikkel 18

Denne Pakt skal være åpen for undertegning av medlemsstater i Europarådet. Den er underlagt ratifikasjon, vedtakelse eller godkjenning. Ratifikasjons-, vedtakelses- eller godkjenningsdokumentene skal deponeres hos Europarådets Generalsekretær.

Artikkel 19

1. Denne Pakt skal tre i kraft fra den første dag i måneden som følger utløpet av perioden på tre måneder etter den dato fem av medlemsstatene i Europarådet har uttrykt sitt samtykke til å være forpliktet av Pakten i henhold til bestemmelsene i artikkel 18.
2. For medlemsstater som senere uttrykker sitt samtykke til å være forpliktet av den, skal Pakten tre i kraft fra den første dag i måneden som følger utløpet av perioden på tre måneder etter den dato ratifikasjons-, vedtakelses- eller godkjennelsesdokumentet ble deponert.

Artikkel 20

1. Etter denne Paktens ikrafttredelse kan Ministerkomiteen i Europarådet invitere enhver annen stat som ikke er medlem av Europarådet til å tiltre denne Pakt.
2. For enhver tiltredende stat skal Pakten tre i kraft fra den første dag i måneden som følger utløpet av perioden på tre måneder etter den dato tiltredelsesdokumentet ble deponert hos Europarådets Generalsekretær.

Artikkel 21

1. Enhver stat kan ved undertegnelsen eller når ratifikasjons-, vedtakelses-, godkjennelses- eller tiltredelsesdokumentet deponeres gjøre en eller flere reservasjoner med hensyn til paragrafene 2 til 5 i artikkel 7 i denne Pakt. Ingen andre reservasjoner kan gjøres.
2. Enhver kontraherende stat som har gjort en reservasjon i henhold til den foregående paragraf kan helt eller delvis trekke den tilbake ved en underretning stilet til Europarådets Generalsekretær. Tilbaketrekkingen trer i kraft den dato Generalsekretæren mottar en slik underretning.

Artikkel 22

1. Enhver part kan si opp denne Pakt ved en underretning stilet til Europarådets Generalsekretær.
2. Oppsigelsen trer i kraft fra den første dag i måneden som følger utløpet av perioden på seks måneder etter den dato Generalsekretæren mottar underretningen.

Artikkel 23

Europarådets Generalsekretær skal underrette medlemsstatene i Europarådet og enhver stat som har tiltrådt denne Pakt om:

- a. enhver undertegning;
- b. deponering av ethvert ratifikasjons-, vedtakelses-, godkjennelses- eller tiltredelsesdokument;
- c. enhver dato for ikrafttreden av denne Pakt i samsvar med artiklene 19 og 20;
- d. enhver underretning mottatt ved anvendelse av bestemmelsene i artikkel 3, paragraf 2;
- e. enhver annen handling, underretning eller erklæring i forbindelse med denne Pakt.

Til bekreftelse av dette har de undertegnede, som har behørig fullmakt til det, undertegnet denne Rammekonvensjon.

Utferdiget i Strasbourg, den 5. november 1992 i ett eksemplar i engelsk og fransk tekst, som begge har samme gyldighet, og som skal bli deponert i Europarådets arkiver. Generalsekretæren i Europarådet skal oversende bekreftede kopier til hver medlemsstat i Europarådet og til enhver stat som er invitert til å undertegne eller tiltre denne Rammekonvensjonen.